

Een getroebleerde puber

Roman

door Tryntsje van der Steege

Audun Sletten heeft het niet makkelijk. Zijn vijftienjarige broertje is vorig jaar omgekomen bij een auto-ongeluk, zijn zus woont samen met een kerel die hij niet vertrouwt en hij is altijd moe omdat hij 's ochtends voor dag en dauw opstaat om voor schooltijd zijn krantenwijk te lopen zodat hij wat extra geld kan verdienen voor zijn alleenstaande moeder. Opgroeien zonder zijn alcoholische en gewelddadige vader (de afgelopen vijf jaar) is bijna net zo zwaar als mét hem (de dertien jaar daarvoor) en Audun is daardoor erg waakzaam en gesloten geworden, maar ook pragmatisch en plichtsgetrouw. Zorgen dat het goed gaat met zijn moeder en zijn zus is een vanzelfsprekendheid, maar genegenheid tonen is niet aan de orde. Hij doet wat hij moet doen om elke dag te overleven, met weinig oog voor de toekomst en veel opgekropte woede.

In *Ik vind het best* beschrijft Per Petterson met veel inlevingsvermogen en onopgesmukt maar krachtig taalgebruik, de coming of age van deze getroebleerde puber in twee beslissende levensjaren – zijn dertiende en zijn achttiende – die elkaar afwisselen.

Het boek begint met Auduns eerste schooldag op een nieuwe school halverwege de jaren zestig. Nadat hij met zijn moeder, broertje en zus de tirannie van zijn vader is ontvlucht en van het Noorse platteland naar Oslo is verhuisd, neemt hij zich voor niemand toe te laten en met niemand bevriend

te raken. Met Arvid is er echter meteen een klik en de jongens blijven de rest van hun middelbareschooltijd vrienden, al laat Audun nooit echt het achterste van zijn tong zien.

Het eerste hoofdstuk tekent meteen de diepe achterdocht van de dertienjarige Audun

Hij neemt zich voor niemand toe te laten en met niemand bevriend te raken

ten opzichte van de mensen om hem heen, bijvoorbeeld wanneer de directeur iets zegt van de zonnebril die hij ter bescherming (meer figuurlijk

dan letterlijk) op heeft: 'Zijn hand was op weg naar mijn bril en ik deed een stap achteruit en bracht mijn vuisten omhoog. Dat ging helemaal vanzelf.'

Gewelddadige impulsen

Ook als hij ouder is, wordt hij af en toe overmand door gewelddadige impulsen. In onvoorspelbare situaties kan Audun zijn stoere, onverschillige 'ik vind het best'-houding lang volhouden, totdat er iets verschuift van binnen en hij zichzelf niet meer onder controle heeft. Waar vroeger zijn zonnebril bescherming bood, is Audun op zijn achttiende aan het trainen met gewichten om sterker en harder te worden en van zich af te kunnen slaan. Toch is hij geen ruziezoeker of herrieschopper alleen om de ruzie of de herrie. Hij vecht niet zonder aanleiding, maar als antwoord op wat er om

hem heen gebeurt, al interpreteert hij die gebeurtenissen soms negatiever dan ze in werkelijkheid zijn – alweer een gevolg van het gebrek aan vertrouwen dat hij heeft opgebouwd. De aanval is de beste verdediging tegen alles wat het leven hem voor de voeten smijt.

Op zijn achttiende stopt Audun met het gymnasium en gaat hij werken in een drukkerij, waar het werk en de omstandigheden zowel lichamelijk als geestelijk een zware tol van hem eisen. Het zich geen raad weten met zijn eigen lichaam, het overspoeld worden door gevoelens en gedachten beeldt Petterson prachtig uit met zijn stuwende stijl en zinnen die soms lezen als een doorlopende gedachtestroom. Auduns emoties blijven ongreepbaar en worden nergens sentimenteel, maar de lichamelijke sensaties die ze te weegbrengen worden heel realistisch beschreven: 'Hij staat me met open mond aan te starren en ik krijg zo'n zin om hem te slaan. Maar dat kan ik niet en ik weet niet waar ik mijn handen moet laten, maar als ik daar niet gauw iets op verzin, sla ik hem. Ik wil niet weglopen en hem hier alleen achterlaten en dan doe ik het enige wat ik kan bedenken en pak hem vast, trek hem naar me toe en druk hem stevig tegen me aan.'

Troost

Hetzelfde verwarrende effect hebben literatuur en natuur op hem, dat zijn de enige dingen waar hij energie uit haalt

of troost bij vindt – en waardoor hij toch een beetje over zijn toekomst durft te dromen. De boeken van Jack London, Ernest Hemingway en Paal-Helge Haugen inspireren hem om ook te schrijven, net zoals de leraar Engels en een oude buurman zijn liefde voor

Audun is daardoor erg waakzaam en gesloten geworden

literatuur aanwakkeren. Deze positieve vaderfiguren bieden een mooi tegenwicht tegen de negatieve invloed van Auduns echte vader, die nog steeds gevoeld wordt, ook al is hij zo goed als uit zijn leven verdwenen. In zijn slechtste momenten lijkt Audun angstaanjagend veel op zijn vader, maar boeken en buiten zijn houden hem op het rechte pad. Gelukkig maar, want ondanks al zijn dwarsigheid en dankzij Pettersons eerlijke en pure portret verovert Audun Sletten zijn hart.

i *Ik vind het best*. Per Petterson. Vertaald door Marin Mars, *De Geus*, 19,95 euro (e-book 15,99 euro)

Bibliografie

Het tv-programma *De Wereld Draait Door* heeft ook het afgelopen jaar weer voor grote verkoopsuccessen in de boekhandel gezorgd. Een panel van vier boekhandelaren kiest elke maand zijn favoriete boek, dat daardoor (vaak) meteen een bestseller wordt. Ook Per Petterson (Oslo, 1952) brak definitief in Nederland door toen *Twee wegen* in maart 2014 tot

'boek van de maand' werd gekozen. Het onlangs in het Nederlands verschenen boek *Ik vind het best* is Pettersons tweede roman uit 1992 en bevat veel van dezelfde ingrediënten die ook *Twee wegen* tot zo'n indrukwekkend boek maken. Eerder verschenen al *Kielzog* (2002), *Heimwee naar Siberië* (2003), *Paarden stelen* (2006) en *Ik vervloek de rivier des tijds* (2010).